

Sygn. akt V CZ 12/12

## POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa K. Ś.

przeciwko Z. Ś. i W. Ś.

o ustalenie płci,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 maja 2012 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 19 grudnia 2011 r.,

**oddala zażalenie.**

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną powoda uznając, że w wypadku częściowego zwolnienia od kosztów sądowych strony reprezentowanej przez adwokata nie znajduje zastosowania art. 112 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w brzmieniu obowiązującym od dnia 19 kwietnia 2010 r., a nadanym artykułem 3 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy - kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r., nr 7, poz. 45 - dalej u.o.k.s.c.), lecz ustęp 3 tego artykułu. W konsekwencji strona jest zobowiązana do opłacenia pisma bez wezwania przewodniczącego, w terminie tygodniowym od doręczenia odpisu postanowienia oddalającego wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych, lub - w wypadku złożenia zażalenia - odpisu postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie. Powód został zwolniony przez Sąd Apelacyjny od obowiązku uiszczenia opłaty stałej ponad kwotę 200 złotych, zaś w pozostałej części wnioski oddalono, wobec czego tygodniowy termin do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej biegł od doręczenia jego pełnomocnikowi odpisu postanowienia, tj. od dnia 1 grudnia 2011 r. Opłata została wniesiona w dniu 13 grudnia 2011 r., a zatem po terminie ustawowym, i z tej przyczyny skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powód, zarzucając naruszenie: art. 112 § 2 i 3 u.o.k.s.c., art. 130 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. w zw. z art. 112 § 2 i § 3 u.o.k.s.c., art. 112 § 2 i § 3 u.o.k.s.c. w zw. z art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c., art. 112 § 3 u.o.k.s.c. i naruszenie art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy się odnieść do zarzutu naruszenia art. 112 § 3 u.o.k.s.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że dyspozycja tego przepisu znajduje zastosowanie także w sytuacji częściowego zwolnienia od obowiązku uiszczenia opłaty stałej. Wbrew stanowisku prezentowanemu przez skarżącego, nie ma podstaw do przyjęcia, że wskutek częściowego zwolnienia od kosztów, opłata stała traci swój charakter. Ustawa o kosztach sądowych

przewiduje jedynie trzy rodzaje opłat - stosunkową, stałą i podstawową. Opłata stała jest opłatą, która ma niezmienną, stałą wysokość i jest pobierana w sprawach wymienionych w art. 12 u.o.k.s.c. Zwolnienie od obowiązku poniesienia części opłaty powoduje jedynie ten skutek, że strona jest zobowiązana do uiszczenia opłaty stałej w wysokości niższej, natomiast nie zmienia się charakter tej części opłaty i nie przekształca się ona w żadną z pozostałych postaci opłat. W konsekwencji przepisy ustawy normujące zasady uiszczenia opłaty stałej mają zastosowanie także w wypadku częściowego zwolnienia od obowiązku uiszczenia tej opłaty. Podnoszona przez skarżącego konieczność dokonania operacji rachunkowej albo w ogóle nie ma miejsca w wypadku zwolnienia ponad kwotę, którą w ocenie sądu strona może zapłacić (tak jak w sprawie niniejszej ponad kwotę 200 zł), albo sprowadza się do prostego działania arytmetycznego w wypadku zwolnienia w części określonej ułamkowo, które nie ma nic wspólnego z obliczeniem opłaty stosunkowej lub dokonaniem „operacji rachunkowej”.

Zarzut naruszenia art. 112 § 2 i 3 u.o.k.s.c. przez ich błędną wykładnię skarżący uzasadnia twierdzeniem, że użyte w § 3 sformułowanie *oddalenie wniosku* przesądza o jego zastosowaniu wyłącznie w sytuacji, gdy doszło do odmowy zwolnienia od kosztów w całości. Pogląd wyrażony przez skarżącego był prezentowany w judykaturze i piśmiennictwie, ale stracił aktualność w następstwie zmian wprowadzonych ustawą nowelizującą z dnia 17 grudnia 2009 r. (Dz. U. Nr 7, poz. 45), która weszła w życie z dniem 19 kwietnia 2010 r. Zasadą jest, że fachowy pełnomocnik ma obowiązek samodzielnego określenia opłaty stałej lub stosunkowej (art. 130 § 1 k.p.c.) i nie ma uzasadnionych przyczyn, by częściowe zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie opłaty stałej powinno tę uchylać, zwłaszcza w świetle zasad wykładni *a maiori ad minus* (patrz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2011 r., V CZ 116/10, niepubl., z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 30/11, niepubl., z dnia 28 września 2011 r., I CZ 86/11, niepubl., postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26 stycznia 2012 r., 1 ACz 126/12, niepubl.). W obecnym stanie prawnym odrzucenie nieopłaconego środka odwoławczego wniesionego przez profesjonalnego pełnomocnika jest, co do zasady, możliwe wyłącznie po przeprowadzeniu procedury naprawczej, tj. po bezskutecznym wezwaniu pełnomocnika do uzupełnienia braku formalnego takiego

środka. Jedynym wyjątkiem jest art. 112 ust. 3 u.o.k.s.c., który odmiennie niż ust. 2, reguluje obowiązek uiszczenia opłaty. Wyłącza on zasadę wzywania strony przez przewodniczącego do opłacenia środka odwoławczego w wypadku oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (ust. 2) wówczas, gdy środek taki został wniesiony przez fachowego profesjonalistę i podlega opłacie stałej lub stosunkowej obliczonej od wartości przedmiotu zaskarżenia. Powołana przez skarżącego uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2010 r., II UZP 4/10/ OSNP 2011/3-4/38/ nie odnosi się do regulacji zawartej w art. 112 ust. 3 i 4, lecz poddaje wykładni skutki uchylenia art. 130<sup>2</sup> § 3 k.p.c. Nie zasługuje, zatem na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 130 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. w zw. z art. 112 § 2 i § 3 u.o.k.s.c.

Wbrew wywodom skarżącego, paragraf 3 artykułu 112 u.o.k.s.c. znajdzie zastosowanie także w wypadku częściowego zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej wniesionej przez profesjonalnego pełnomocnika. Ustawa o kosztach sądowych stanowi, że jej przepisy przewidujące pobranie opłaty od pozwu lub wniosku wszczynającego postępowanie w sprawie, stosuje się do opłaty od skargi kasacyjnej (art. 18 ust. 2). Przepis paragrafu 3 zd. 1 ma nadto zastosowanie, gdy przepisy ustawy przewidują pobranie opłaty stałej lub stosunkowej obliczonej od podanej przez stronę wartości przedmiotu sporu, lub *przedmiotu zaskarżenia*, a zatem także w wypadku wniesienia środka zaskarżenia lub środka odwoławczego. Nie przewiduje on rygoru pod jakim czynność opłacenia pisma ma być dokonana, bowiem będzie to zależało od rodzaju wniesionego pisma – dla środków odwoławczych rygor odrzucenia pisma nieopłaconego w postępowaniu procesowym przewidują np. przepisy art. 370 k.p.c. i 370 w zw. z art. 394 § 1 k.p.c., zaś dla skargi kasacyjnej art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. Nie ma żadnych racjonalnych powodów, by nadzwyczajne środki zaskarżenia wyłączyć z zakresu obowiązywania omawianego przepisu. Wbrew twierdzeniu skarżącego, analiza zestawienia art. 112 § 3 zdanie pierwsze ze zdaniem drugim nie prowadzi do wniosku, że regulacja ta dotyczy wyłącznie sytuacji oddalenia przez sąd drugiej instancji zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Przeciwnie, sytuacje złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w sądzie drugiej instancji w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi kasacyjnej obejmuje zdanie drugie, które nie

ogranicza wypadków wniesienia wniosku tylko do sądu pierwszej instancji. Stąd brak jest podstaw, by podzielić zarzut naruszenia art. 112 § 2 i § 3 u.o.k.s.c. w zw. z art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. Z powyższych względów nie mógł być także skuteczny zarzut naruszenie art. 398<sup>6</sup> § 2 k.p.c. skoro skarżący nie kwestionuje, że opłata została uiszczona po upływie terminu siedmiu dni od daty doręczenia postanowienia Sądu drugiej instancji w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Ponieważ opłata miała charakter opłaty stałej, pełnomocnik zobowiązany był do jej uiszczenia bez wezwania przez przewodniczącego do uzupełnienia braku formalnego.

Z uwagi na bezzasadność zażalenia orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398<sup>14</sup> w zw. z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c.